

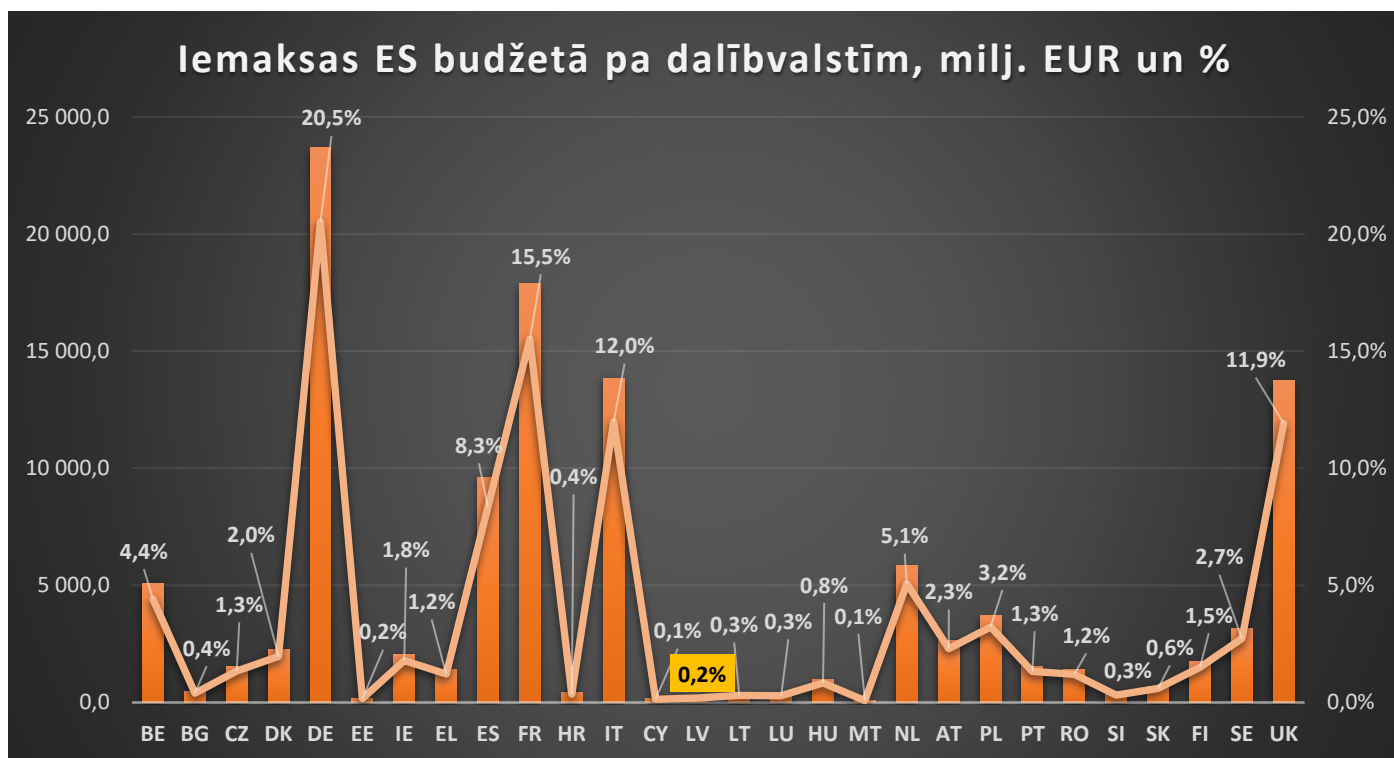
Eiropas Savienības vispārējā budžeta bilance par 2017.gadu (Latvija)

Pārskats par finanšu plūsmu Eiropas Savienības (ES) vispārējā budžetā 2017.gadā¹ atspoguļo dalībvalstīm izmaksātās un no tā saņemtās summas konkrētajā pārskata periodā. 2017.gada budžetu nav ietekmējis Apvienotās Karalistes lēmums izstāties no ES. 2017.gads ir ceturtais finanšu gads šobrīd spēkā esošajā daudzgadu finanšu shēmā (DFS) laika posmam no 2014. līdz 2020.gadam. Atspoguļotā finansējuma plūsma liecina, ka tika turpināta uzsākto programmu ieviešana, vienlaicīgi novirzot līdzekļus arī iepriekš neieplānotu pasākumu risināšanai. 2017.gada laikā, kā ierasts, tika veikti vairāki grozījumi ES vispārējā budžetā, lai pārskatītu izdevumu un ieņēmumu bilanci un precīzāk noteiktu vajadzības dažādās programmās, pielāgojot tām paredzēto finansējumu.

Eiropas Savienības vispārējā budžeta ieņēmumi

2017.gadā **Latvijas iemaksas** ES budžetā veidoja **218,7 milj. EUR** jeb 0,2% (norādīts 1.diagrammā) no kopsummas, kura ES dalībvalstīm (DV) kopīgi bija jānodrošina ES budžetā (jeb 115 427,7 milj. EUR). Šāds iemaksu apmērs Latviju 28 dalībvalstu² sarakstā ierindo 25. pozīcijā.

1.diagramma: ES dalībvalstu iemaksas ES vispārējā budžetā 2017.gadā, milj. EUR un % no kopbudžeta

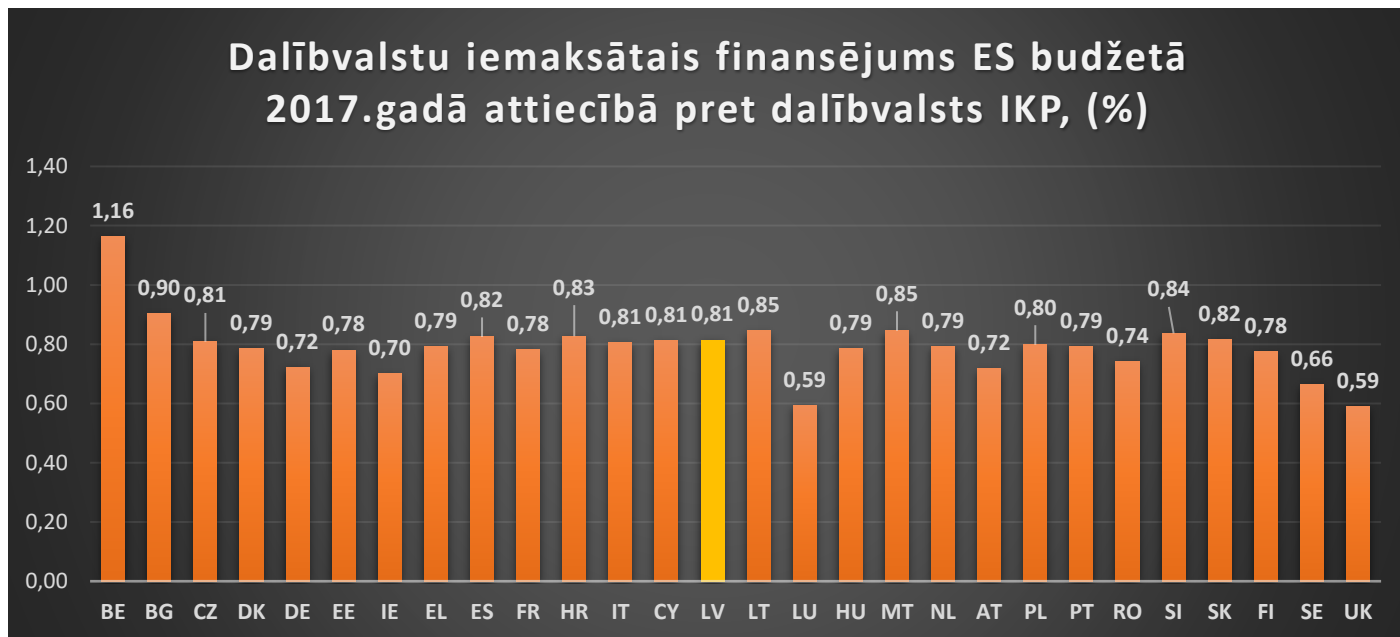

Tomēr, attiecinot valstu iemaksas ES budžetā pret to iekšzemes kopproduktu (IKP) (skatīt 2.diagrammā), kas atspoguļo salīdzināmu iemaksu statistiku starp DV, Latvija ierindojas 9.vietā visu dalībvalstu vidū. Latvijas iemaksātais apjoms veido 0,81% no tās 2017.gada IKP (26 856,6 milj. EUR tekošajās cenās). Augstāk minētais norāda uz to, ka, salīdzinot valstu iemaksu apjomu ar to labklājības līmeni, ietekmes amplitūda nav liela un variē 0,6% - 1,2% robežās.

¹ Avots: Eiropas Komisijas mājas lapa, http://ec.europa.eu/budget/figures/interactive/index_en.cfm

² BE-Belģija; BG-Bulgārija; CZ-Čehijas Republika; DK-Dānija; DE-Vācija; EE-Igaunija; IE-Īrija; EL-Grieķija; ES-Spānija; FR-Francija; HR-Horvātija; IT-Itālija; CY-Kipra; LV-Latvija; LT-Lietuva; LU-Luksemburga; HU-Ungārija; MT-Malta; NL-Nīderlande; AT-Austrija; PL-Polija; PT-Portugāle; RO-Rumānija, SI-Slovēnija; SK-Slovākija; FI-Somija; SE-Zviedrija; UK-Apvienotā Karaliste

2.diagramma: ES dalībvalstu iemaksātais finansējums ES budžetā pret katras dalībvalsts IKP 2017.gadā, %

Eiropas Savienības budžeta izdevumi

Nemot vērā to, ka ES ikgadējie budžeti tiek veidoti DFS ietvaros, tad arī 2017.gadā ES vispārējā budžeta izdevumi ir vērsti uz bloka politisko prioritāšu finansēšanu, aptverot visas jomas, kurās darbojas ES, t.i. konkurētspējas un nodarbinātības nodrošināšana, ekonomiskās, teritoriālās un sociālās kohēzijas veicināšana, dabas resursu saglabāšana un kopējās lauksaimniecības politikas īstenošana, kā arī tiesiskuma, iekšējās drošības, kopējās patvēruma politikas, Eiropas ārpolitikas un ārējās drošības politiku realizācija. Izdevumi budžetā paredzēti arī ES iestāžu, aģentūru un citu struktūru administratīvo funkciju nodrošināšanai.

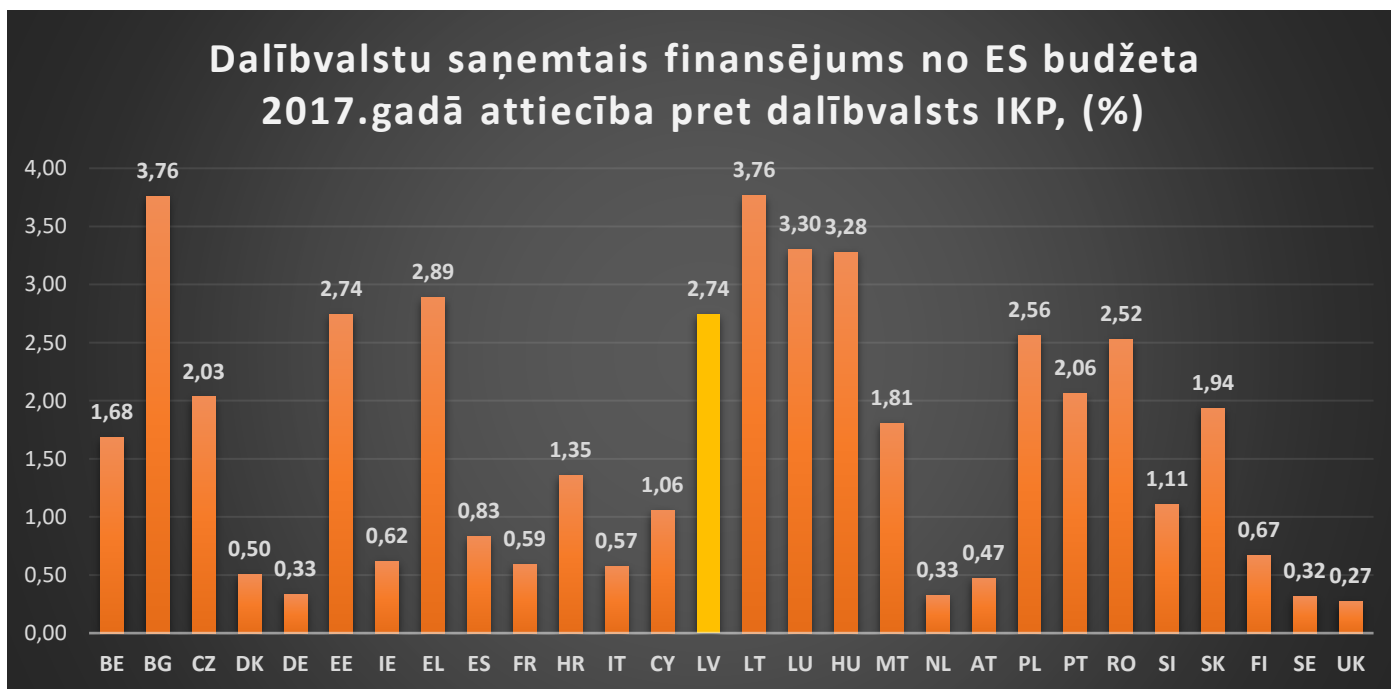
Lielākā daļa izdevumu īstenoti dalītās pārvaldības programmu ietvaros (*Kohēzijas politika, Kopējā Lauksaimniecības politika*), kuras ievieš Eiropas Komisija (EK) sadarbībā un dalītā atbildībā ar pašām DV un to atbildīgajām iestādēm. Kā jau minēts iepriekš, tas ir izskaidrojams ar septiņu gadu budžeta plānojumu, kurā tiek apstiprināti konkrēti izdevumu apjomi katrai no politikas jomām. Tādējādi ikgadējos budžetos šīs izdevumu proporcijas būtiski nemainās, bet izdevumu līmenis ir atkarīgs no vajadzībām un ieviešanas tempa konkrētajā gadā katrā no nozarēm. EK tieši pārvaldītajās jomās ES budžeta līdzfinansējums tiek plānots mazākā apjomā. 1.tabulā attēlots visām DV izmaksātais finansējums pa nozarēm, norādot izdevumu kategorijas īpatsvaru ES kopējā budžetā 2017.gadā.

1.tabula: 2017.gadā visām dalībvalstīm izmaksātā finansējuma īpatsvars ES budžetā pa izdevumu kategorijām

Kategorijas nosaukums	Izmaksātais DV 2017.gadā (milj. EUR)	Procentuālā daļa no kopbudžeta 2017.gadam (%)
1a. Konkurētspēja izaugsmei un nodarbinātībai	15 631,2	14%
1b. Ekonomiskā, teritoriālā un sociālā kohēzija	29 660,3	26,58%
2. Ilgtspējīga izaugsme: Dabas resursi	54 357,6	48,71%
3. Drošība un pilsonība	2 696,0	2,42%
4. Globālā Eiropa	14,4	0,01%
5. Administrācija	7972,0	7,14%
<i>Izmaksāts DV no īpašajiem ārpusbudžeta instrumentiem</i>	1 272,8	1,14%
Kopā	111 604,3	100%

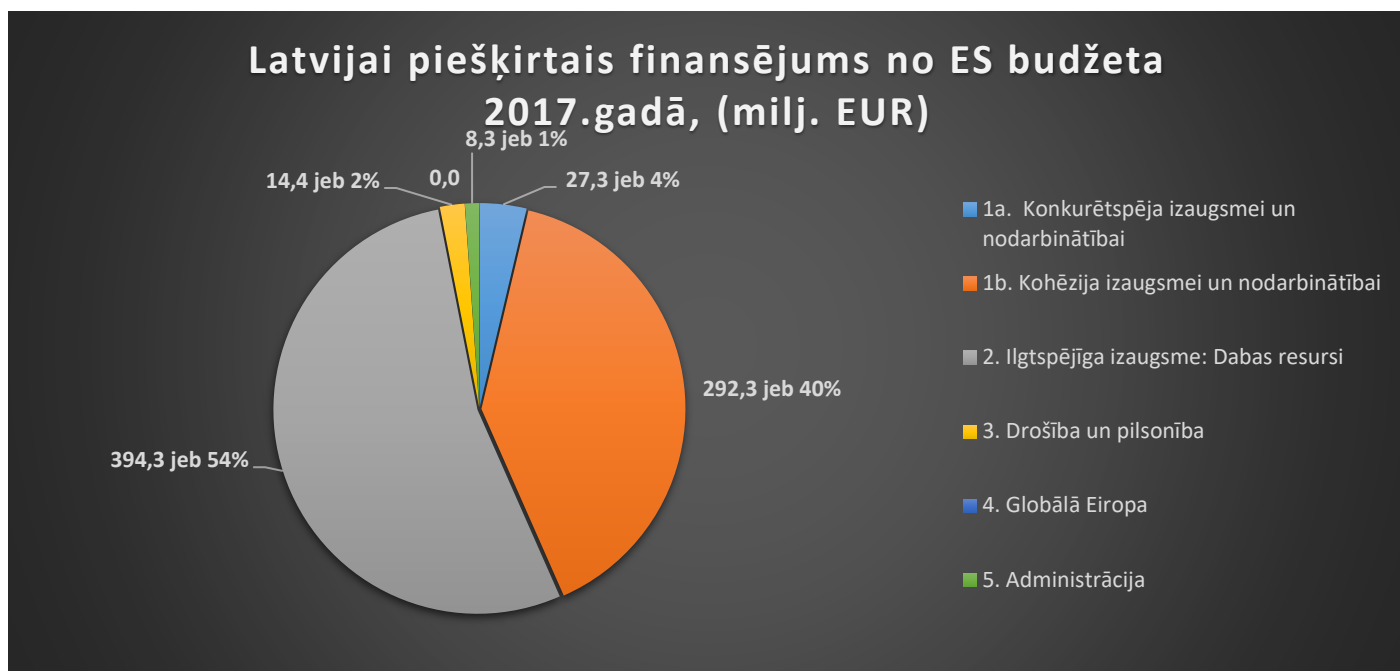
ES kopējo politiku ieviešanai 2017.gadā **Latvijas saņemtais finansējums** veidoja **736,7 milj. EUR** jeb 2,74% no visiem ES vispārējā budžeta izdevumiem (111 604,3 milj. EUR), kuri izmaksāti dalībvalstīm. Salīdzinot dalībvalstu saņemtā finansējuma apjomu pret katras DV IKP, Latvija ierindojas 6.vietā starp visām 28 dalībvalstīm. Latvijas saņemtie līdzekļi no ES budžeta veido ap 3% no Latvijas 2017.gada IKP (skatīt 3.diagrammā).

3.diagramma: ES dalībvalstu saņemtais finansējums no ES budžeta 2017.gadā pret katras dalībvalsts IKP, %

Latvijas no ES budžeta saņemtā finansējuma apjoms iepriekšējā finanšu gadā, strukturējot to pa nozarēm, norādīts 4.diagrammā. 2017.gadā no faktiski saņemtajiem līdzekļiem lielāko summu jeb 394,3 milj. EUR (54% no saņemtā kopapjoma) veido finansējums 2.kategorijā *Ilgspējīga izaugsme: dabas resursi*. Šīs izdevumu kategorijas ietvaros Latvija, tāpat kā citas DV, realizē Kopējo lauksaimniecības politiku un saņem finansējumu no Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonda (ELGF), Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonda (EJZF). 1.budžeta izdevumu kategorijas *Gudra un iekļaujoša izaugsme* b. apakškategorijas *Ekonomikas, sociālā un teritoriālā kohēzija* ietvaros Latvija saņēma finansējumu 292,3 milj. EUR apmērā (40% no kopapjoma). Kategorijas ietvaros finansējums tiek īstenots no Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF), Eiropas Sociālā fonda (ESF) un Kohēzijas fonda (KF). Zinātnes, pētniecības, transporta un enerģētikas, kā arī mazo un vidējo uzņēmumu atbalsta projektu realizācijai no 1a. apakškategorijas *Konkurētspēja izaugsmei un nodarbinātībai*, Latvija 2017.finanšu gadā saņēmusi 27,3 milj. EUR (4% no saņemtā kopapjoma). Šīs nozares ietvaros Latvija realizē projektus un piedalās tādās programmās kā Apvārsnis2020, Eiropas infrastruktūras savienošanas instruments (CEF), Erasmus+ un instruments mazo un vidējo uzņēmumu konkurētspējas veicināšanai (COSME). Latvija 2017.gadā saņēmusi finansējumu arī migrācijas politikas un iekšējās drošības, kultūras un civilās aizsardzības politiku ieviešanai 3.budžeta izdevumu kategorijā *Drošība un pilsonība*, īstenojot projektus un iesniedzot rēķinus apmaksai 14,4 milj. EUR apmērā (2% no kopapjoma). Pavisam nelielā apmērā DV tiek atlīdzināti izdevumi 4.izdevumu kategorijā *Globālā Eiropa*, tā kā šī kategorija finansē ES kopējos projektus ārpolitikā un drošības nozarē, kā rezultātā valstis praktiski nerealizē individuālus projektus šajās programmās. 2017.gadā Latvija nav saņēmusi atlīdzināmos izdevumus 4.izdevumu kategorijā un tie procentuāli neatspoguļojas saņemtajā finansējumā par iepriekšējo gadu. Savukārt ES administratīvo funkciju nodrošināšanai Latvija saņēmusi finansējumu 8,3 milj. EUR apmērā (jeb 1% no pārskata gadā saņemtā finansējuma kopapjoma).

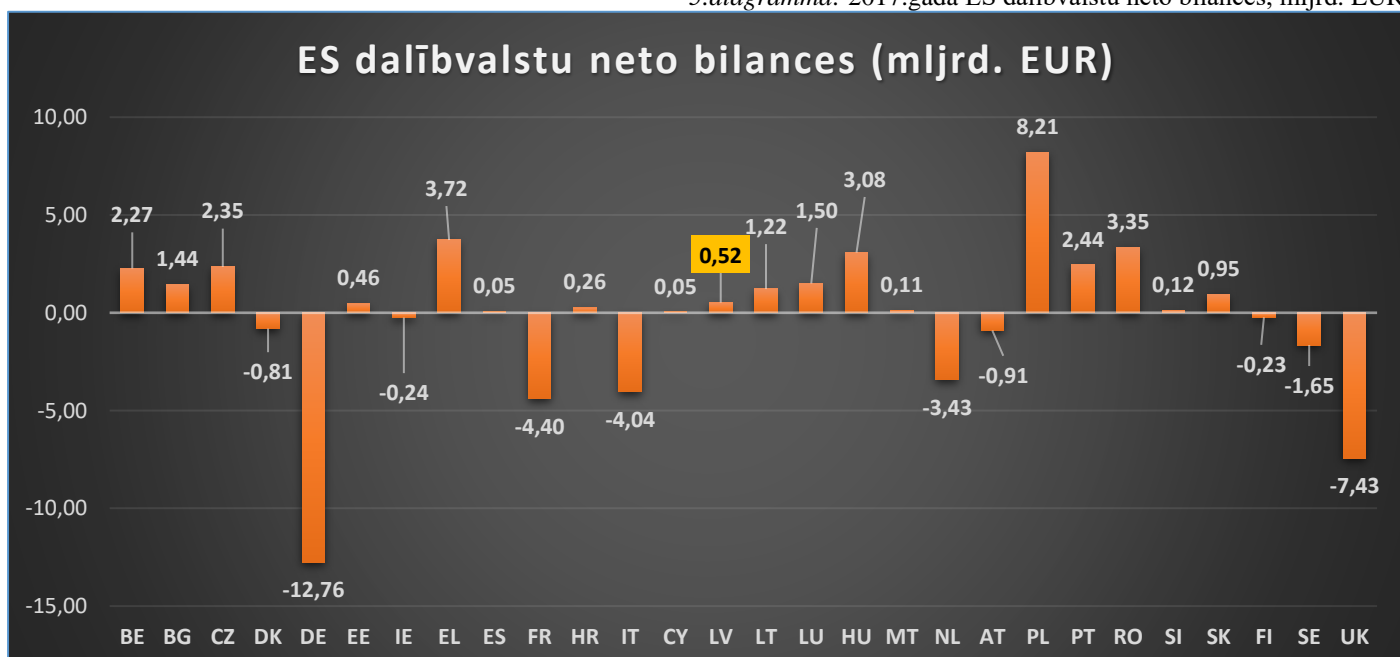
4.diagramma: Latvijai piešķirtais finansējums no ES budžeta pa izdevumu kategorijām, milj. EUR

Neto bilance

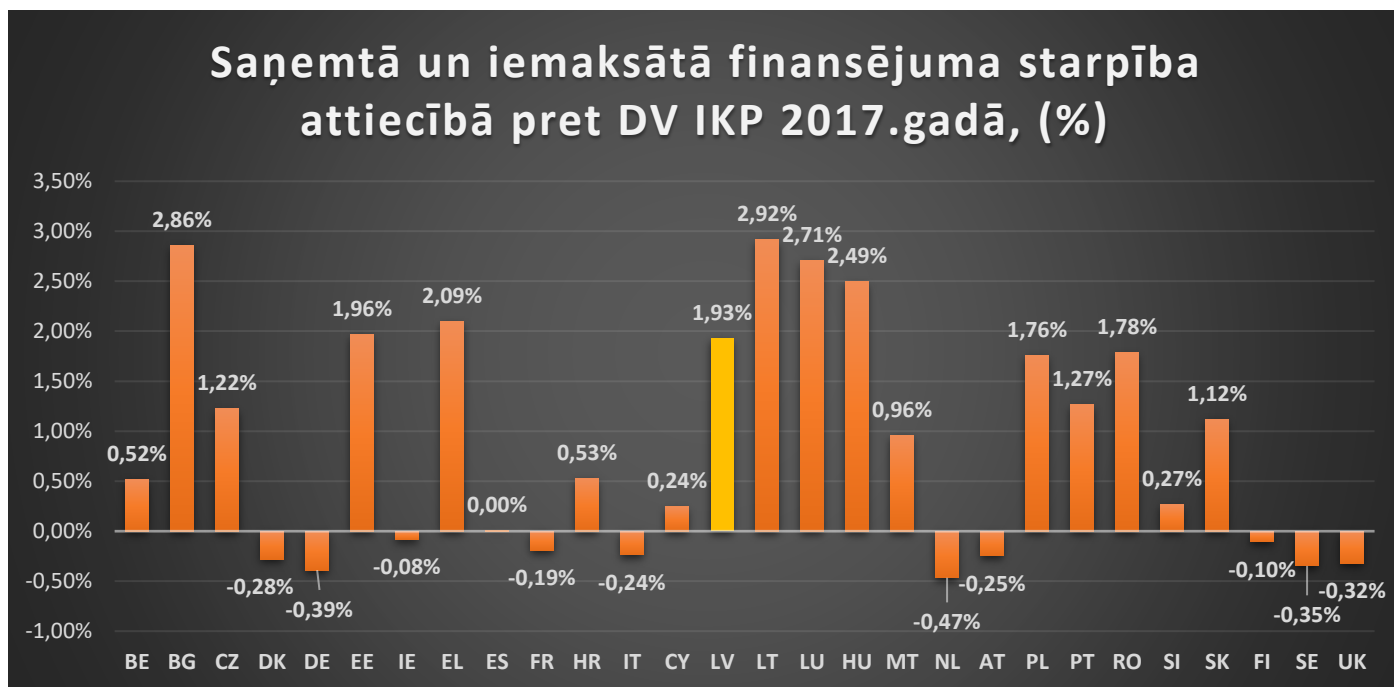
Salīdzinot dalībvalstu veiktās iemaksas ES vispārējā budžetā pret saņemto finansējumu no tā un nosakot neto ieguvumus, valstis var indikatīvi iedalīt neto maksātājvalstīs un saņēmējvalstīs. Analizējot valstu bilances par 2017. finanšu gadu (skatīt 5.diagrammā), redzams, ka valstu pozīcijas praktiski nemainās un joprojām ES budžetā tādas valstis kā Vācija, Francija, Apvienotā Karaliste, Nīderlande, Dānija, Zviedrija, Somija, Austrija, arī Itālija iemaksā vairāk nekā saņem. Savukārt, tādu valstu kā Polija, Rumānija, Čehija, Grieķija, Ungārija, Spānija, Slovākija, Bulgārija u.c. no ES budžeta saņemtais finansējums pārsniedz iemaksas tajā. Latvijas neto bilance visus iepriekšējos gadus un jau kopš iestāšanās ES arī ir bijusi pozitīva. 2017.gadā tā veido aptuveni 0,5 mljrd. EUR, tā kā šajā gadā Latvija iemaksājusi ES vispārējā budžetā 218,7 milj. EUR, savukārt dažādu programmu ietvaros gada laikā saņēmusi 736,7 milj. EUR.

5.diagramma: 2017.gada ES dalībvalstu neto bilances, mljrd. EUR

Savukārt, izsakot un salīdzinot DV iemaksātā un saņemtā finansējuma starpību ar valstu IKP, redzams objektīvāks vērtējums un reālie dalībvalstu ieguvumi no ES vispārējā budžeta procentuālā izteiksmē (skatīt 6.diagrammu).

6.diagramma: ES dalībvalstu bilances salīdzinājumā ar dalībvalstu IKP 2017.gadā, %

Zemāk, 7.diagrammā, dalībvalstu bilances ir izteiktas nominālā izteiksmē. Latvija 2017.gadā par vienu ES budžetā iemaksāto EUR no tā ir saņēmusi nedaudz virs 3 EUR. Diagrammā norādīts, ka lielākās neto maksātājvalstis par katru iemaksāto EUR pretī saņem tikai daļu no tā jeb 0,4 līdz 0,8 EUR centus. Savukārt, neto saņēmējvalstu iemaksāto un saņemto EUR attiecība svārstās no 3 līdz gandrīz 6 EUR par katru iemaksāto valūtas vienību.

7.diagramma: ES dalībvalstu saņemtā finansējuma apjoms uz 1 iemaksāto EUR

